

_____ שני:

_____ הכיתה שלי:

מסטיק בפה טעים, מסטיק בטבע מגעיל!

א. קראו את כותרת הכתבה, התבוננו באיור, שעררו וכתבו:
באיזו תופעה עוסקת הכתבה?

01 _____

קראו את הכתבה בעמוד הבא.

מסטיק בכה טעים; מסטיק בטבע מגעיל!

מהמצאת המסטיק עד "סלע המסטיק"

כתב: עמוס בר

חבל שאין לנו חוק הקובע, כמו בסינגפור, כי הדבקת מסטיק לעוס זו עבירה, והקנס עליה אלפי שקלים או עונשי מאסר! חשבתי שילדים מדביקים מסטיק רק בבית-הספר, באוטובוס, בקולנוע וברחוב.

והנה - כטיול בגולן, עם הנוף המופלא, הנחלים, המפלים, המצוקים והצמחים - פתאום... איחסי!

סלע של מסטיקים... נבחל גילבון היפהפה. מסטיקים לעוסים בכל הצבעים... גם שם ניתן לו: "סלע המסטיק".

מה דעתכם על הגועל המבוצע בטבע? ואנו יודעים, כי המסטיק המזהם מתכלה רק אחרי 5 שנים ויותר!!!

שלושת הסוגים הידועים ביותר של גומי - הלעיסה (מסטיק) הוצאו לשוק על-ידי החברה האמריקנית "ריגליס": טעם פרות וטעם מנטה (בשנת 1893), וטעם מנטה חריף (בשנת 1914).

את תכונת ה"לעיסות" מקנה למסטיק חומר הנקרא צ'יקל, והוא מופק מעץ הספודילה, הגדל באמריקה המרכזית. האנשים האוספים את החומר נקראים צ'יקלדרוס, והמסטיק הטוב והמפורסם ביותר של חברת ריגליס נקרא צ'יקלט.

עץ הספודילה חייב להיות בן 20 שנה, לפני שמתחילים לשאוב מגזעו את חומר הצ'יקל. הצ'יקלדרוס "חולבים" את העץ חמש או שש פעמים, ומאחסנים את הצ'יקל באמתחות-עור.

אחרי חמש או שש שאיבות מת העץ ואין לו עוד שום ערך.

אגב, ממשלת סינגפור היא כיום הממשלה היחידה בעולם שאסרה כליל על תושביה ללעוס מסטיק. שר החינוך של סינגפור, סופיאה בהנהבלאן, אמר כי מדי שנה נגרמים נזקים בעשרות אלפי דולרים לריהוט, למרצפות ולמוצרים אחרים, בגלל "פושעים שמדביקים את המסטיק הלעוס בכל מקום שאפשר" (מוכר לכם?). על עבריינים מטילים קנסות כבדים ואפילו עונשי מאסר!

המסטיק כבש גם את ארצנו. כמעט כל הילדים לתעסים אותו, מפריחים "בלונים", מותחים אותו ו...מדביקים את המסטיק בכל מיני מקומות: מתחת לשולחן או לכסא בכיתה, על המושב באוטובוס וככל מקום אפשרי.

זה דבר מגעיל - לדרוך או להתיישב על מסטיק לעוס...

(מתוך: עיתון "פשוט אחר", החברה להגנת הטבע) © הזכויות שמורות למחבר או לאקר"ם

ב. הכתבה הופיעה בעיתון לילדים.

1. האם, לדעתכם, היא מתאימה לקוראים הצעירים? ציינו לפחות שני נימוקים.

02__

2. חלקו את הכתבה (בעמוד 2) לקטעים, סמנו אותם והוסיפו לכל קטע כותרת מתאימה.

03__

ג. הפתב מביע בכתבה גם דברי ביקורת. את מי הוא מבקר?

04__

ד. המטרות שבכתבה.

מהן המטרות של הכותב בכתיבת הכתבה הזו?

05__

ה. התבוננו שוב באיור שבעמ' 1. האם לדעתכם האיור מביע את הדברים העיקריים שבכתבה? נמקו.

06__

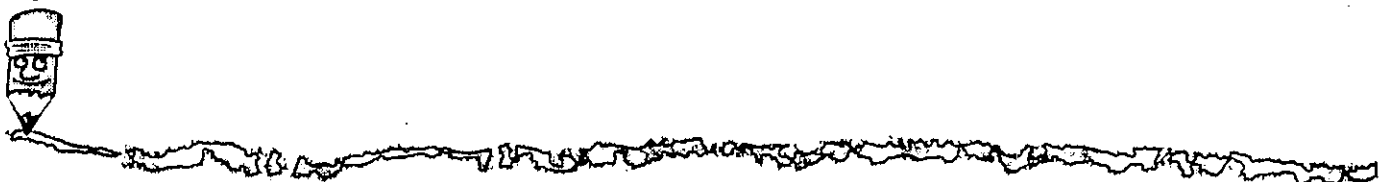
1. בכתבה רשומות עובדות רבות ומעט דעות.
מצאו לפחות חמש עובדות ושתי דעות ורשמו אותן.
עובדות:

דעות:

1.2. מה עמדתו של הכותב ביחס ל"סלע המסטיק"? הביאו הוכחות לדברים
מתוך הטקסט.

07

08

2. האם אתם מסכימים לדעתו? הסבירו.

09__

ח. למה, לדעתכם, מדביקים מסטיקים בכל מיני מקומות?

10__

ט. למטרד המתואר בכתבה נהוג לקרוא "מפגע סביבתי". מפגע סביבתי הוא מכשול, נזק, אסון הנגרם לסביבה שאדם חי בה.
ו. ציינו לפחות שתי תופעות נוספות (התנהגויות של אנשים) הפוגעות בסביבה ובנוף.

11__

02/03

מסטיק בפה טעים, מסטיק בטבע מגעיל

שיקולים בבחירת הטקסט:

טקסט אינפורמטיבי שהופיע בעיתון ילדים העוסק בטבע. הכתבה מציגה עובדות ודעות, אותן הקורא אמור לזהות, ובהמשך, אף להביע את דעתו ואת עמדתו בנושא. הבחנה ביקורתית לתופעות שבשיגרה עשויה להעלות את המודעות של התלמידים להתנהגויות חברתיות בסביבתם. הפעילות מזמנת הבנה של הכתוב, נקיטת עמדה והנמקתה.

01 א. קראו את כותרת הכתבה, התבוננו באיור, שעררו וכתבו: באיזו תופעה עוסקת הכתבה?

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש העלאת השערות וניבוי.

דרגת קושי: פריט קשה.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

1 - ניתנה תשובה דלה המסתמכת על קריאת הכתבה.

3 - ניתנה תשובה קבילה.

דוגמות לתשובות:

ציון	דוגמה
1	- לדעתי, תופעה זו תעסוק בילד או ילדה שאוהבים מסטיק בפה ולא מסטיק שעושים בלון שהוא בטבע.
3	- הכתבה עוסקת על מסטיק, כשהינו בפה הוא יותר טעים וכשמרכיקים אותו על סלעים או על מקומות אחרים בטבע אז הוא גועלי.

02 ב. 1. הכתבה הופיעה בעיתון לילדים. האם, לדעתכם, היא מתאימה לקוראים צעירים? ציינו לפחות שני נימוקים.

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש הסקת מסקנות.

דרגת קושי: פריט בינוני.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

1 - ניתנה תשובה קבילה המכילה נימוק אחד בלבד.

3 - ניתנה תשובה המכילה שני נימוקים קבילים ויותר.

02/03

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
1 - לדעתי, היא לא מתאימה לקוראים צעירים, אבל יש דברים שהיא קצת מתאימה בזה אולי ילדים מעניינים אותם מסטיקים, אבל יש מילים שזה קשה לפרש אותן.	
2 - הכתבה מתאימה לילדים כי כל הילדים לועסים מסטיק וגם הם רוצים שגם אנחנו לא נלכלך את הסביבה עם המסטיקים.	
3 - הכתבה מתאימה לקוראים הצעירים (תוכן): בכתבה ישנם משפטים וקטעים שמוכרים לילדים מכיון שהם עושים זאת. ולכן, לדעתי, הם יבינו זאת ויראו למה זה גורם. הכתבה מתאימה לקוראים הצעירים (לשון): הלשון בכתבה ברורה ומוכרת לצעירים. השפה גם קלה וקרובה להם.	

03 2. חלקו את הכתבה (בעמוד 2) לקטעים, סמנו אותם והוסיפו לכל קטע כותרת מתאימה.

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש יכולת ניתוח והכללה.

דרגת קושי: פריט קל.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

1 - נעשתה חלוקה ללא כותרת.

2 - נעשתה חלוקה לשני חלקים הגיוניים, וניתנו כותרות ענייניות.

3 - נעשתה חלוקה לשלושה חלקים וניתנו להם כותרות ענייניות.

04 ג. הכתב מביע בכתבה גם דברי ביקורת. את מי הוא מבקר?

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש איתור ביקורת המשתמעת מתוך הטקסט.

דרגת קושי: פריט משוכתב. לא חושב ציון.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

1 - התשובה הועתקה מן הטקסט ("פושעים", "עבריינים")

3 - ניתנה תשובה המעידה על הכנה.

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
0 - הוא מבקר את הסופר או הכתב שכתבו את הכתבה ואת הכתבה עצמה.	
3 - הוא מבקר את האנשים שמלכלכים את הסביבה עם מסטיקים ואומר לא לעשות את זה.	

02/03

3 - הוא מבקר את הילדים בארצנו על כך שהם מדביקים מסטיקים לעוסים על כל מיני מקומות או אביזרים.

ד. המטרות שבכתבה.

05 1. מהן המטרות של הכותב בכתיבת הכתבה הזו?

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש זיהוי המטרות המשתמעות מתוך הכתוב.

דרגת קושי: פריט קשה.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

1 - ניתנה תשובה המציינת מטרה אך היא אינה קשורה במסטיק.

2 - ניתנה תשובה המכילה מטרה אחת.

3 - ניתנה תשובה המכילה יותר ממטרה אחת.

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
1 - המטרות של הכותב הן: שיקראו את הכתבה, שיהנו ממנה ושירצו לקרוא את הכתבות שלו שוב.	1
1 - המטרות הן להציג בפני הילדים נזק להם הם גורמים ולנסות למנוע מהם וגם להראות להם שגם בארצנו יכולים להטיל קנסות.	1
1 - המטרות של הכותב הן להראות לנו כמה זה מגעיל וללמד אותנו שלא לעשות דברים אלה יותר.	1
2 - אני חושבת שהמטרות הן להדגיש את בעית המסטיקים בסביבה ובעיקר בטבע.	2
3 - המטרות של הכותב הם קודם כל להראות מתי נוצר המסטיק וממה עשוי המסטיק וקצת על המסטיק ועל ילדים שזורקים מסטיק על כל מיני דברים.	3
הארה: המטרות בעיני ילד זה הן: 1. להעשיר במידע 2. לחנך שלא לזהם את הסביבה	

06 ה. התבוננו שוב באיור שבעמוד 1. האם, לדעתכם, האיור מביע את הדברים העיקריים שבכתבה? נמקו.

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש פרשנות של האיור והקשר שלו לתוכן הכתבה.

דרגת קושי: פריט בינוני.

פירוט הציונים: 3-0

02/03

- 0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.
- 1 - ניתנה תשובה דלה או חלקית.
- 2 - ניתנה תשובה קונקרטיית.
- 3 - ניתנה תשובה מנומקת היטב.

1. בכתבה רשומות עובדות רבות ומעט דעות.

07 מצאו לפחות חמש עובדות ושתי דעות ורשמו אותן.

עובדות
דעות

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש אבחנה בין עובדות לבין דעות.

דרגת קושי: פריט בינוני.

פירוט הציונים: 3-0

- 0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, שתי עובדות, אין תשובה.
- 1 - הובאו שתי עובדות ודעה אחת, עובדה אחת/דעה אחת.
- 2 - הובאו 3-4 עובדות ושתי דעות.
- 3 - הובאו חמש עובדות ומעלה ושתי דעות ומעלה.

הערה: כדאי לרדן בכיתה בנושא עובדות ודעות ואופן ההבחנה ביניהן.

08 1.ז מה עמדתו של הכותב ביחס ל"סלע המסטיק"? הביאו הוכחות לדברים מתוך הטקסט.

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש זיהוי עמדות וקריאה ביקורתית.

דרגת קושי: פריט בינוני.

פירוט הציונים: 3-0

- 0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.
- 1 - ניתנה תשובה המביעה את עמדת הכתבה, אך ללא הוכחות.
- 2 - ניתנה תשובה המכילה הוכחה אך קיימת התייחסות רק להיות המסטיק מגעיל ומזהם לאורך זמן, או רק לעניין של היעדר חוק.

02/03

3 - ניתנה תשובה המכילה התייחסות להיות המסטיק מגעיל ומזהם לאורך זמן, ולהעדרו של החוק.

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
0 - עמדתו של הכותב ב"סלע המסטיק" זה שבטבע יש סלע שעליו יש מלא מסטיקים לעוסים שהורכבו.	0
1 - איחסי!	1
- שהוא נגד דבר זה.	
3 - עמדתו של הכותב היא: הוא חושב שזה מגעיל והוא נגד סלע המסטיק.	3

09. 2. האם אתם מסכימים לדעתו? הסבירו.

רמת חשיבה: גבוהה. הפריט דורש נקיטת עמדה.

דרגת קושי: פריט קשה.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

1 - ניתנה תשובה הקובעת את עמדת התלמידים, אך אינה מנומקת.

3 - ניתנה תשובה המכילה דעה מנומקת.

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
1 - כן, אני מסכימה לדעתו של הכותב מפני שהוא דובר נכון.	1
3 - כן, כי זה בכלל לא יפה שבאמצע מקום יפה יש דבר מכוער כזה.	3
- כן, אני מאוד אוהבת את הטבע וגם לי לא היה נעים להיות שם עם סלע מלא מסטיקים.	
- כן, אני מסכימה עם הסופר, כי אני ואנשים אחרים באים לראות את הנוף ומסטיקים הורסים אותו.	

10 ח. למה, לדעתכם, מדביקים מסטיקים בכל מיני מקומות?

רמת חשיבה: הפריט דורש ידע עולם.

דרגת קושי: פריט קל.

פירוט הציונים: 0 או 3

02/03

- 0 - ניתנה תשובה שאינה מציינת סיבה.
- 3 - ניתנה תשובה שמציינת סיבה רלוונטית.

דוגמות לתשובות:

דוגמה	ציון
- כדי לעשות רע, לא טוב.	0
- כי אין כח לשמור אותם וזה נהיה הרגל.	3
- לדעתי אין שום סיבה להדביק מסטיקים במקומות שונים.	
- לדעתי עושים זאת מפני שלפעמים אין מקום לזרוק את המסטיק ולפעמים קורה שאנשים וילדים פשוט לא בא להם לחפש פח בו יוכלו לזרוק את המסטיק.	

ט. למטרד המתואר בכתבה נהוג לקרוא "מפגע סביבתי". מפגע סביבתי הוא ממשול, נזק, אסון לסביבה שאדם חי בה.

11 1. ציינו לפחות שתי תופעות נוספות (התנהגויות של אנשים) הפוגעות בסביבה ובנוף.

רמת חשיבה: הפריט דורש ידע עולם ונסיון חיים.

דרגת קושי: פריט קשה.

פירוט הציונים: 3-0

0 - ניתנה תשובה שאינה לעניין, אין תשובה.

1 - צויינה תופעה אחת, או צויינו הדוגמות שבכתבה.

3 - צויינו 2 תופעות ויותר.

15-12 2. בחרו באחת התופעות שציינתם וחברו כרוזה שמטרתה למנוע את המפגע הסביבתי.

רמת חשיבה:

למטלת הבעה: גבוהה. הפריט דורש מודעות לנמען ומסר.

דרגות קושי: סוגה: פריט קשה. מבנה: פריט קשה. לשון וסגנון: פריט קשה.

תוכן-בהירות רעיון: פריט קשה מאוד.

פירוט הציונים: כהתאם לקריטריונים של הבעה.

02/03

אמות מידה לציינון מטלת הבעה

ציינון	סוגה	מבנה	לשון וסגנון	תוכן - בהירות רעיון
טווח ציונים	3-0	3-0	3-0	3-0
פירוט הציונים	0 - לא כרזה	0 - חוסר מודעות לנמען ולמטרה	0 - ניסוח שאינו מתאים מבחינה סגנונית כרזה	0 - אין בהירות בכוונת הכותב
	3 - כרזה	3 - מודעות לנמען ולמטרה קצר, קולע, כולל משפטי אזהרה	3 - ניסוח מתאים לכרזה:	1 - כוונה בהירה 3 - הכתוב מקורי ובהיר

19-16 י. אתם עיתונאים המדווחים על מפגע בסביבתכם. כתבו את הכתבה העוסקת במפגע הסביבתי.

רמת חשיבה

למטלת הבעה:

גבוהה. הפריט דורש יישום.

דרגות קושי:

סוגה: פריט בינוני. מבנה: פריט קשה. לשון וסגנון: פריט קשה

תוכן-בהירות רעיון: פריט קשה

אמות מידה לציון מטלת הבעה

ציון	סוגה	מבנה	לשון וסגנון	תוכן - בהירות רעיון
טווח ציונים	3-0	3-0	3-0	3-0
פירוט הציונים	0 - לא כתב כתבה עיתונאית	0 - חוסר סדר: אין משפטי פתיחה; אין אירוע מרכזי; אין משפטי סיום.	0 - אין אחידות לשונית וסגנונית; אין הכדלים בין לשון דיבור לבין לשון כתב; קפיצות הווה; מעבר מדיבור ישיר לדיבור עקיף.	0 - אין בהירות בכוונת הכותב; אין סדר וארגון במשפטים וברעיונות; משפטים לא הגיוניים, אין לכידות, הכתוב אינו מעניין.
	3 - כתב כתבה עיתונאית שיש בה עובדות ברורות בתיאור המפגע, עמדת הכותב ונימוקים, משפטי סיום היכולים להיות גם המלצה/מסקנה לתיקון/שיפור	1 - מבנה דחוק 3 - מבנה מצויין הכולל משפטי פתיחה תיאור המפגע, עמדת הכותב ונימוקים, משפטי סיום היכולים להיות גם המלצה/מסקנה לתיקון/שיפור	1 - סגנון סביר 3 - סגנון מעולה הכולל את כל המרכיבים שלעיל. והאמות דקדוקיות גופים זמנים משלב, מתאם, אוצר מילים, קישוריות.	1 - תוכן סביר 3 - הכתוב הוא מעניין, מקורי וכולל את כל המרכיבים שלעיל.